

PRITARTA
Kretingos rajono savivaldybės tarybos
2022 m. sausio 27 d. sprendimu Nr. T2-19

**KRETINGOS RAJONO SAVIVALDYBĖS
VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS**

2020 METŲ ATASKAITA

(demografinė būklė – 2021m. duomenys, sveikatos būklė – 2020 m. duomenys)

Kretinga, 2021

Turinys

ĮVADAS	2
1. BENDROJI DALIS	3
1.1. Gyventojai	3
1.2. Mirtingumas	6
1.3. Sveikata savivaldybėje	8
2. PAGRINDINIAI 2020 METŲ SVEIKATOS IR SU SVEIKATA SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ PROFILIS IR JŲ INTERPRETAVIMAS	9
3. SPECIALIOJI DALIS	15
3.1. Prioritetinių sričių identifikavimas	15
3.1.1. Traumų dėl nukritimų (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje skaičius 10 000 gyventojų	15
3.1.2. 1 m. vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomielite, Haemophilus influenzae B skiepavimo apimtys (3 dozės) proc.	17
3.1.3. 2 metų vaikų tymų, epiderminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepavimo apimtys proc.	18
IŠVADOS	19
REKOMENDACIJOS	20

IVADAS

Visuomenės sveikatos stebėseną Kretingos r. savivaldybėje vykdoma remiantis Bendraisiais savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“.

Pateikiami rodikliai atspindi kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos 2014–2025 m. strategijos (LSS) tikslai ir jų uždaviniai. Visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje tikslas – nuolat rinkti, analizuoti ir interpretuoti visuomenės sveikatą apibūdinančius rodiklius bei tinkamai informuoti savivaldybės politikus, siekiant efektyvaus valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) bei savarankiškų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo savivaldybės teritorijoje.

Savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos tikslas – pateikti pagrindinius savivaldybės gyventojų sveikatą atspindinčius rodiklius, jų dinamiką ir jų pagrindu pateikti rekomendacijas bei prioritетines kryptis savivaldybės plėtros plano siekiniams, strateginio veiklos plano priemonėms. Ataskaita parengta naudojantis viešai prieinamais sveikatos statistikos duomenų šaltiniais:

- Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalu;
- Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema sveikstat.hi.lt

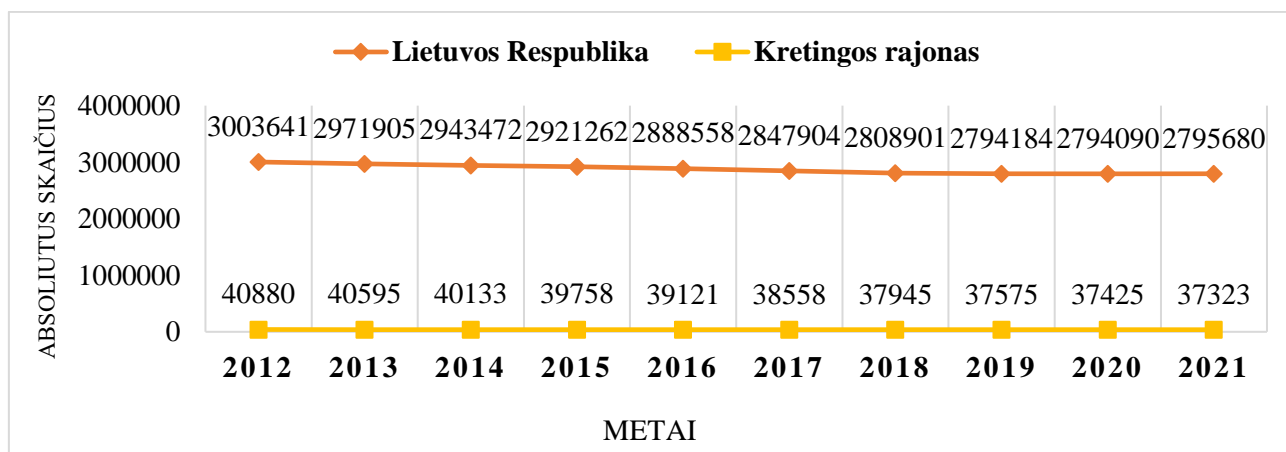
1. BENDROJI DALIS

1.1. Gyventojai

2021 m. pradžioje Lietuvos Respublikoje nuolatinis gyventojų skaičius buvo 2 795 680 asmenų. 2020 m. pradžioje nuolatinis gyventojų skaičius – 2 794 090 asmenų.

Kretingos rajono savivaldybėje 2021 m. pradžioje gyventojų skaičius buvo 37 323 asmenys. 2020 m. pradžioje – 37 425 asmenys. Kartu su Lietuvos gyventojų skaičiumi mažėja ir Kretingos rajono savivaldybės gyventojų skaičius (1 pav.).

Jau 10 metų Kretingos r. savivaldybėje gyventojų skaičius tolygiai mažėja. Imant 10 metų laikotarpį gyventojų skaičius sumažėjo 9,53 procentais (1 pav.).

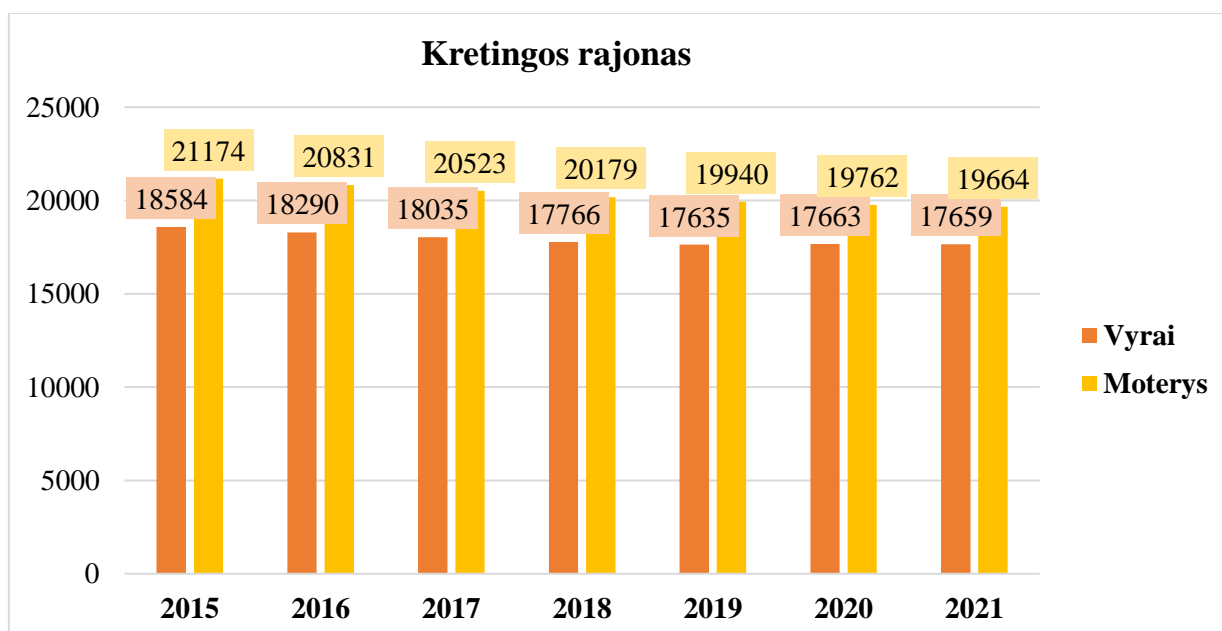
1 pav. Nuolatinis gyventojų skaičius 2012-2021 metų pradžioje LR ir Kretingos r. savivaldybėje

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Pastaba – gyventojų skaičiaus duomenys pateikiami metų pradžios. 2021 m. duomenys yra išankstinai.

2021 m. pradžioje Kretingos r. savivaldybėje **m o t e r ū** skaičius buvo 19 664, o **v y r ū** – 17 659.

2020 m. pradžioje Kretingos r. savivaldybėje gyveno 17 659 **v y r a i** ir 19 664 **m o t e r y s**. Kasmet Kretingos r. savivaldybėje nustatomas mažėjantis moterų skaičius ir nuo 2018 m. vyrų skaičius stabilizavosi (2 pav.).

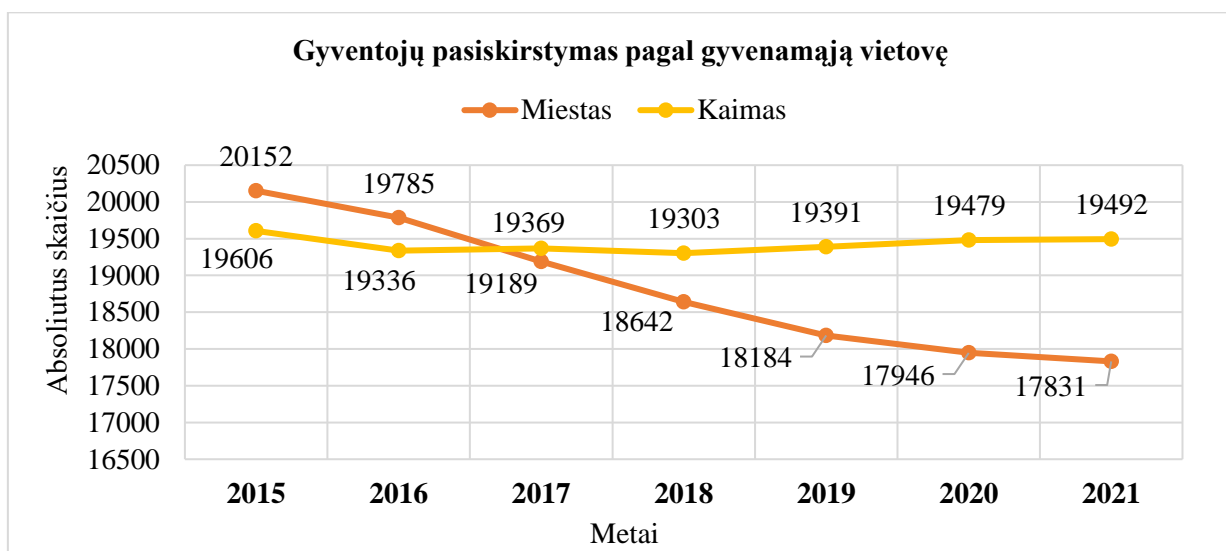

2 pav. Gyventojų pasiskirstymas pagal lytį 2015-2021 metų pradžioje Kretingos r. savivaldybėje.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Pastaba – gyventojų skaičiaus duomenys pateikiami metų pradžios. 2021 m. duomenys yra išankstinai.

2021 m. pradžioje Kretingos *mieste* gyveno 17 946 asmenys, o *kaimie* – 19 479 asmenys (3 pav.).

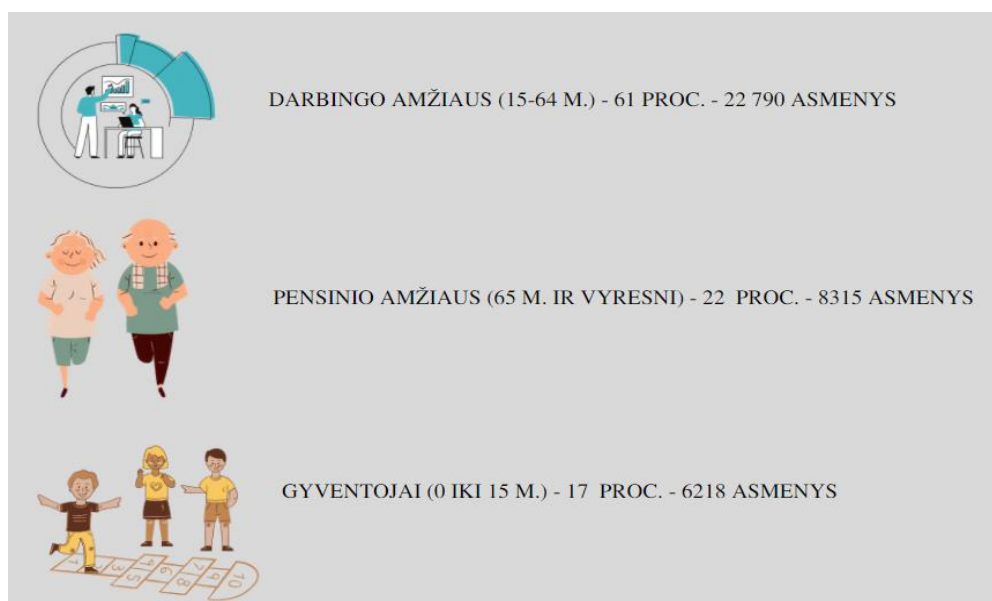

3 pav. Gyventojų pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietovę Kretingos r. savivaldybėje

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Pastaba – gyventojų skaičiaus duomenys pateikiami metų pradžios. 2021 m. duomenys yra išankstinai.

2021 m. pradžioje vidutinis (medianinis) Lietuvos gyventojų amžius buvo 44 metai (vyrų – 40 m., moterų – 48 m.). Kretingos r. savivaldybės gyventojų vidutinis (medianinis) gyventojų amžius buvo 45 metai (vyrų – 41m., moterų – 48 m.).

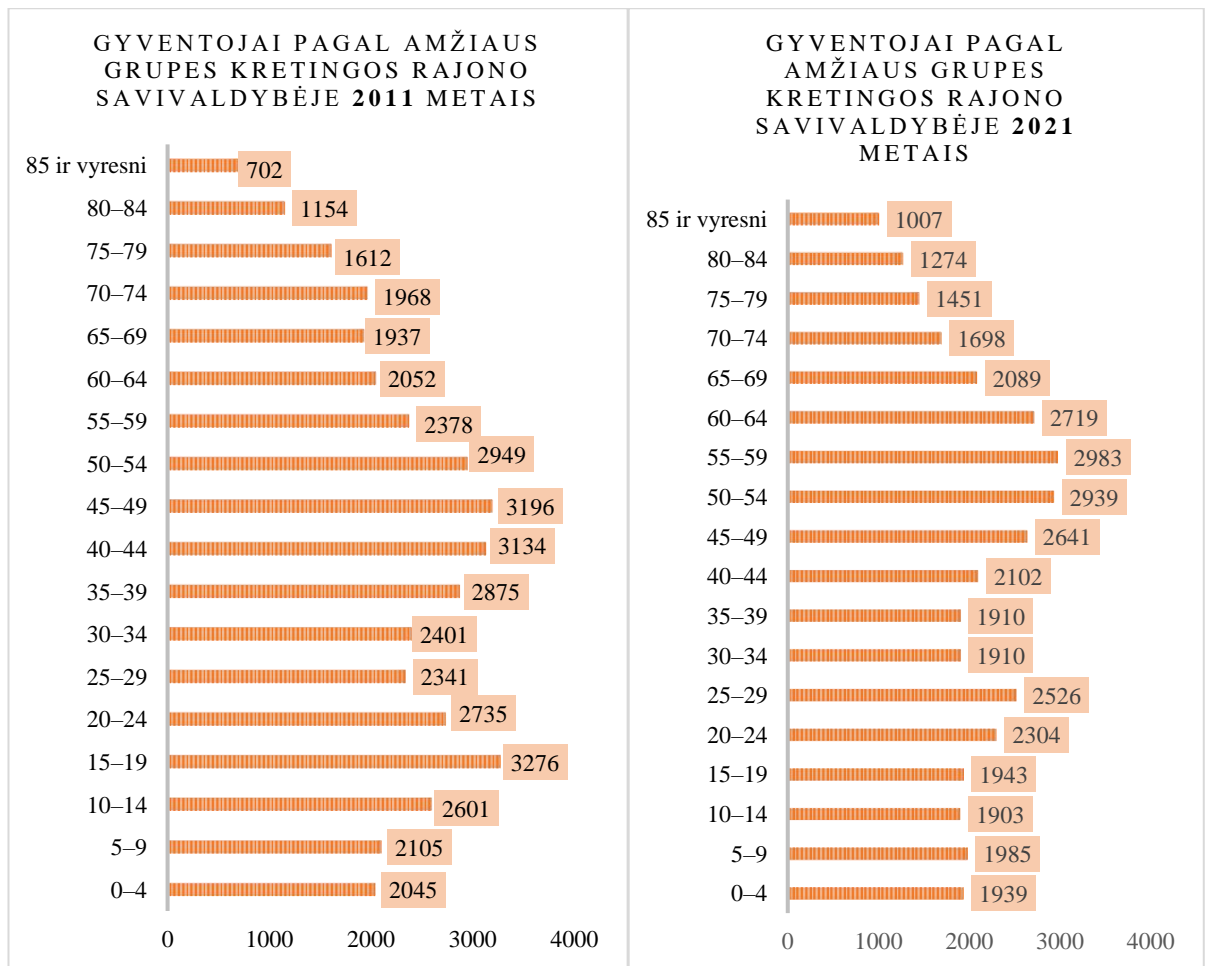

4 pav. Gyventojai pagal pagrindines amžiaus grupes Kretingos r. savivaldybėje

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Pastaba – gyventojų skaičiaus duomenys pateikiami metų pradžios. 2021 m. duomenys yra išankstinai.

Didžiąją dalį gyventojų Kretingos r. savivaldybėje sudaro darbingo amžiaus asmenys – 61 procentas. Pensinio amžiaus gyventojai sudaro 22 procentus. Gyventojai nuo 0-15 metų sudaro 17 procentų (4 pav.).

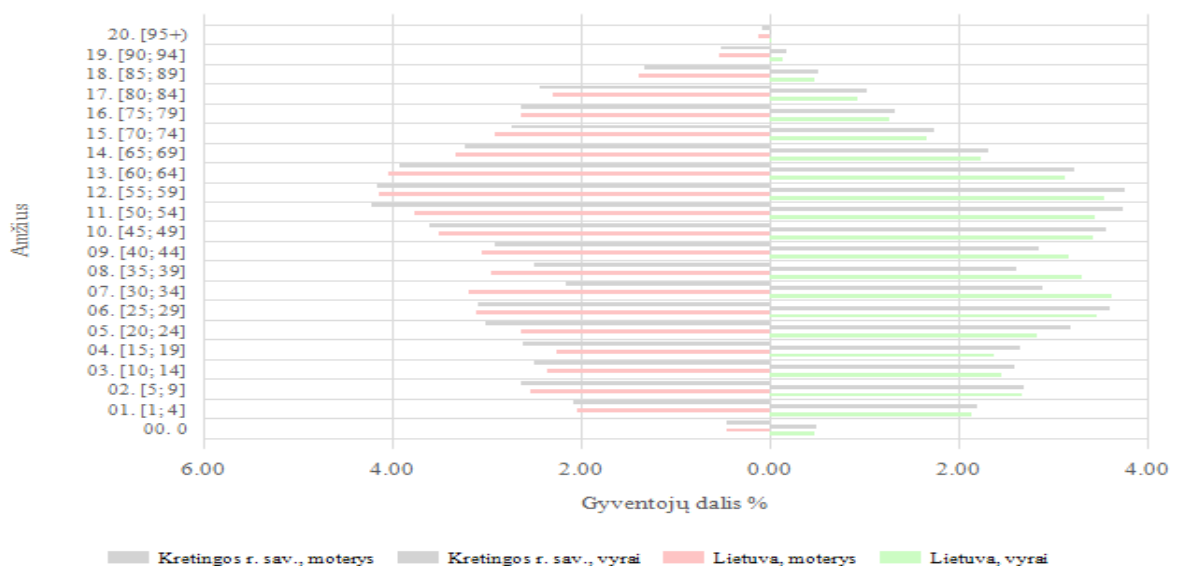
5 pav. Kretingos r. savivaldybės gyventojai pagal amžiaus grupes 2011 ir 2021 metai.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Pastaba – gyventojų skaičiaus duomenys pateikiami metų pradžios. 2021 m. duomenys yra išankstinai.

Vertinant 10 metų laikotarpį (nuo 2011 iki 2021 metų) pastebima tam tikrų gyventojų pagal amžiaus grupes pasiskirstymas – galime teigti, kad visuomenė sensta. Bet ši tendencija stebima ir Lietuvoje (5-6 pav.).

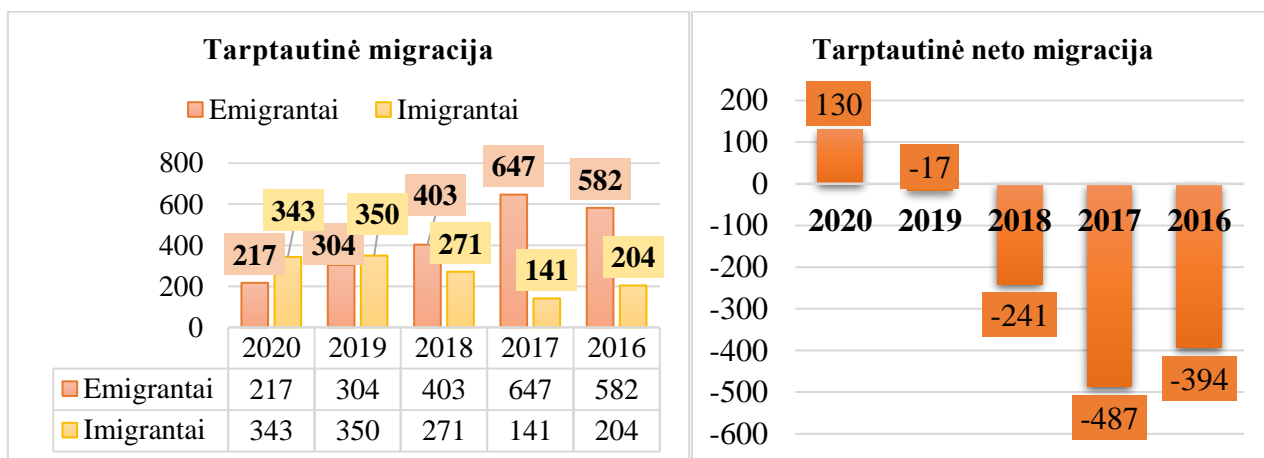
Amžiaus profilis, 2020

6 pav. Kretingos r. savivaldybės demografinis medis

Šaltinis: Higienos institutas visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema.

Pagrindinės nuolatinių gyventojų mažėjimo priežastys – emigracija ir neigiama natūrali gyventojų kaita. Nuo 2013 m. neto tarptautinės migracijos mastai Kretingos rajone didėjo – daugiau emigruojančių asmenų nei imigruojančių. Tačiau nuo 2019 m. stebimas mažėjantis emigruojančių asmenų skaičius bei didėjantis imigrantų skaičius. 2020 metais emigravo – 217 asmenų, imigravo – 343 asmenys (7-8 pav.).

7-8 pav. Tarptautinė ir neto tarptautinė migracija Kretingos r. savivaldybėje 2016 - 2020 metais

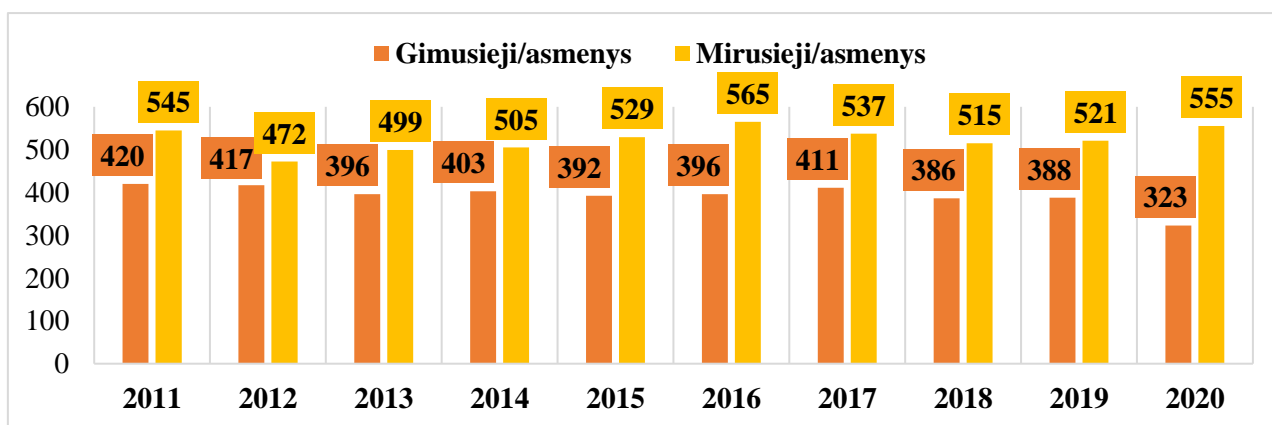
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

1.2. Mirtingumas

Analizuojant Kretingos r. savivaldybės 2011 – 2020 m. duomenis yra stebima, kad gimstamumo ir mirtingumo tendencija nesikeičia – gimusiųjų skaičius yra mažesnis nei mirusiųjų, o natūralus gyventojų prieaugis išlieka neigimas. 2020 metais gimusiųjų 232 mažiau negu mirusiųjų (9 pav.). Galima daryti išvadą, kad Kretingos rajono gyventojų mirčių skaičius padidėjo dėl senstančios visuomenės ir dėl 2020 m. prasidėjusios pandeminės COVID-19 ligos situacijos šalyje, kai padidėjo mirčių skaičius dėl šios infekcinės ligos – 50 atvejų (25 moterys, 25 vyrai).

Mirtingumas didėjo beveik nuo visų mirties priežasčių. Lietuvoje 5,2 proc. visų mirusiųjų sudarė mirtys nuo COVID-19, Kretingos r. savivaldybėje – 9,01 proc.

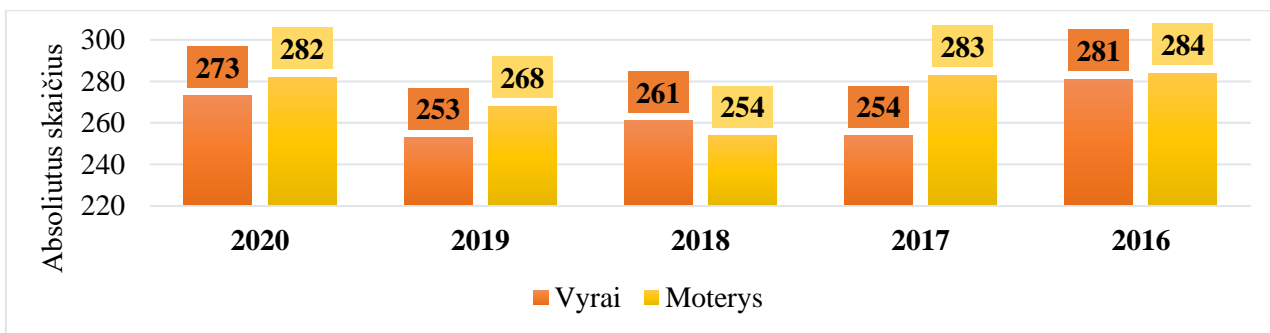
2020 metai **GIMĖ** – 323 ASMENYS, **MIRĖ** – 555 ASMENYS

9 pav. Mirusiųjų ir gimusiųjų skaičius Kretingos r. savivaldybėje

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

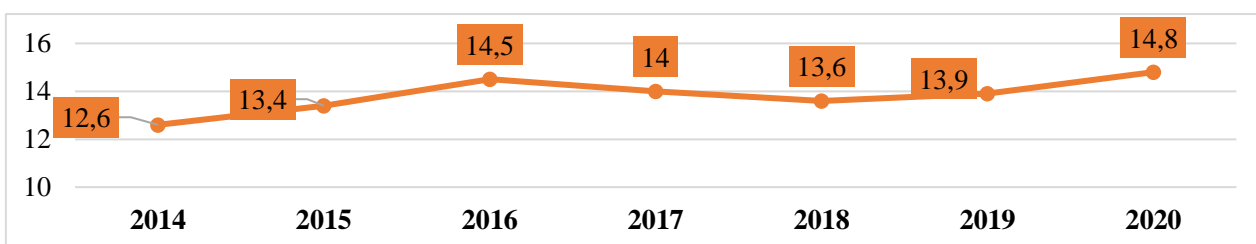
2020 m. Kretingos r. savivaldybėje mirė 282 moterys ir 273 vyrai (moterų 9 mirtimis daugiau negu vyrų). (10 pav.). Vertinant absoliučius skaičius, paskutiniaisiais metais vyrų ir moterų mirčių pasiskirstymas skiriasi nežymiai. 2017 m. buvo stebimas didesnis mirčių atotrūkis tarp lyčių.

10 pav. Mirusiųjų skaičius pagal lytį Kretingos r. savivaldybėje 2016-2020 metais

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

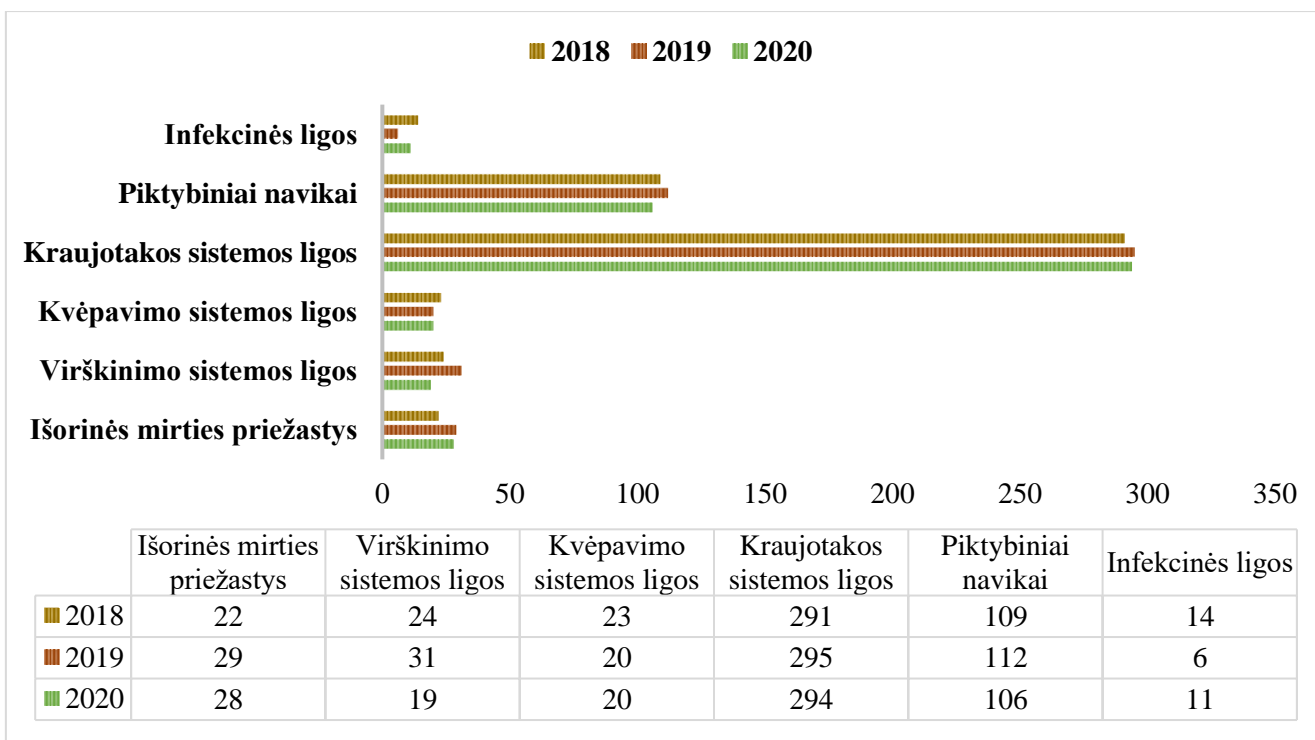
Kretingos r. savivaldybėje nuo 2018 m. bendrasis mirtingumo rodiklis pradėjo augti. (11 pav.).

11 pav. Bendrasis mirtingumo rodiklis 1 000 gyventojų Kretingos rajone

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2020 m. Kretingos r. savivaldybėje daugiausia žmonių mirė nuo kraujotakos sistemos ligų – 294 asmenys. Taip pat stebimas didelis mirtingumas nuo piktybinių navikų (106 asmenys) ir nuo virškinimo sistemos ligų (19 asmenys). Dėl išorinių priežasčių mirė 28 asmenys, o dėl kvėpavimo sistemos ligų mirė 20 asmenų. 11 asmenų mirė nuo infekcinių ligų (12 pav.).

12 pav. Mirčių pagal priežastis pasiskirstymas Kretingos r. savivaldybėje 2018-2020 m.

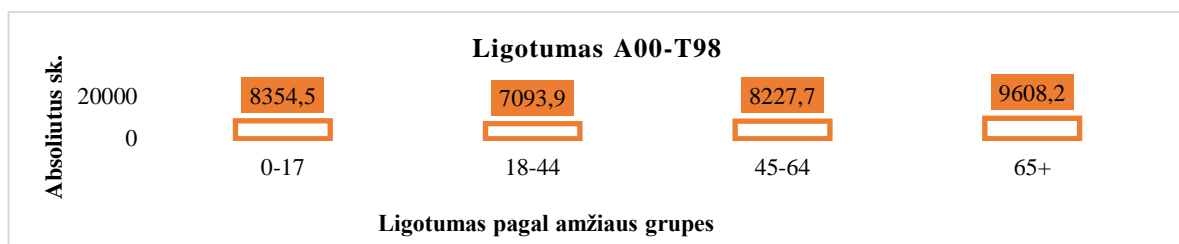
Šaltinis: Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registras, Higienos institutas

1.3. Sveikata savivaldybėje

2020 m. Lietuvos sergamumo (A00-T98) rodiklis 1000 gyventojų atiteko 822,2 atvejo Kretingos r. savivaldybėje – 817,76 atvejo. 2019 m. Lietuvoje 1000 gyventojų atiteko 875,57 atvejo, Kretingos r. savivaldybėje – 883,12 atvejo.

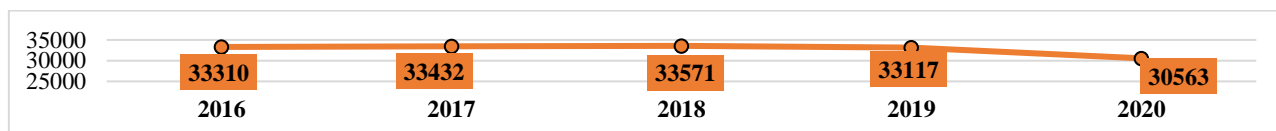
Didžiausias ligotumas pagal amžiaus grupes atitenka 65+ amžiaus grupes (13 pav.)

13 pav. Ligotumas (A00-T98) Kretingos r. savivaldybėje pagal amžiaus grupes 2020 m.

Šaltinis. Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

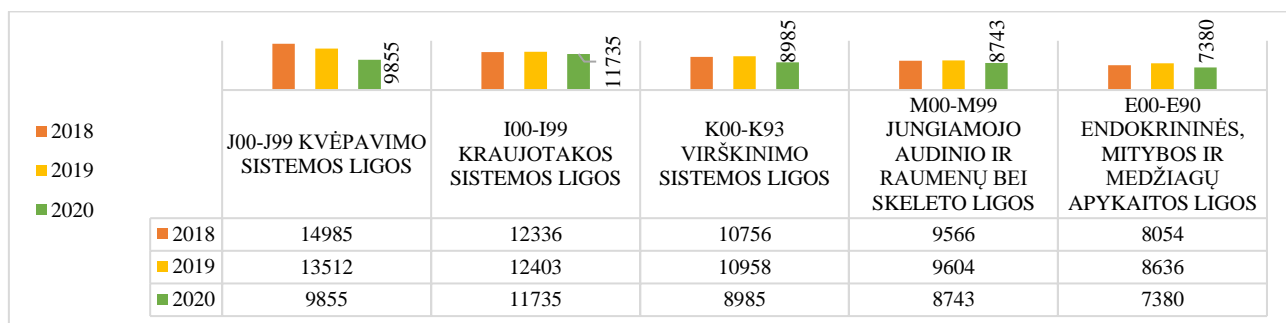
2020 metais sergančių asmenų skaičius sumažėjo, bet skaičius reikia vertinti atsargiai dėl pandemijos situacijos. Galimai dauguma asmenų sirgo, tačiau nesikreipė į gydymo įstaigas. Sergamumas infekcinėmis ligomis sumažėjo ir dėl asmens higienos laikymosi sąlygų (14 pav.).

14 pav. SerGANčių asmenų skaičius 2016-2020 m. Kretingos r. savivaldybėje

Šaltinis. Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

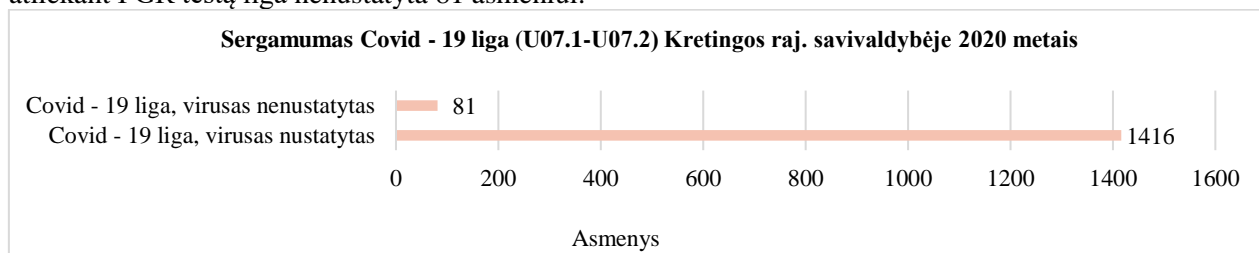
Kretingos r. savivaldybėje kaip ir kasmet, 2020 metais didžiausias sergančių asmenų skaičius yra kraujotakos sistemos ligomis – skaičius siekia 11735 atvejus, antroje vietoje kvėpavimo sistemos ligos 9855 atvejai (15 pav.).

15 pav. Sergamumas pagal diagnozių grupes 2018-2020 m. Kretingos r. savivaldybėje 2018-2020 metais

Šaltinis. Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2020 metais Kretingos raj. savivaldybėje Covid – 19 (U07.1) liga nustatyta 1416 asmenų. Virusą sirgo, tačiau atliekant PGR testą liga nenustatyta 81 asmeniui.

15.1 pav. Sergamumas Covid – 19 liga 2020 m. Kretingos r. savivaldybėje 2020 metais

Šaltinis. Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2. PAGRINDINIAI 2020 METŲ SVEIKATOS IR SU SVEIKATA SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ PROFILIS IR JŲ INTERPRETAVIMAS

2.1. 2020 m. Kretingos r. savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis

Kretingos r. savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių duomenys ir jų interpretavimas pateikiami 1 lentelėje.

Pirmajame lentelės stulpelyje pateikiami visuomenės sveikatos stebėsenos rodikliai, suskirstyti pagal Lietuvos sveikatos strategijos numatomus įgyvendinti tikslus. Antrajame stulpelyje pateikiama savivaldybės rodiklio reikšmė, trečiajame stulpelyje – Lietuvos rodiklio reikšmė.

Rodiklio pavadinimas	Savivaldybės reikšmės					Lietuvos reikšmės			
	Tend.	Rod.	Kiekis	3 metų vidurkis	Sant.	Rod.	Blog.	Sritis	Ger.
Strateginis tikslas									
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė, kai amžius 0 (HI skaičiavimai)	➔	76.5	76	76.6	1.02	75.1	70.5		80.7
Išvengiamas mirtingumas proc.	➔	26.3	146	27.1	0.92	28.5	38.9		21.3
1 tikslas. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį									
1.1. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą									
Savižudybių sk. (X60-X84) 100 000 gyv.	⬇	8.0	3	15.1	0.37	21.7	71.2		0.0
SMR nuo tyčinio savęs žalojimo (X60-X84) 100 000 gyv.	⬇	7.9	3	15.4	0.37	21.1	70.1		0.0
Bandymų žudytis skaičius (X60-X64, X66-X84) 100 000 gyventojų	⬇	26.8	10	40.8	0.85	31.4	64.7		0.0
Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 moksl. (2019)	⬆	73.9	-	68.9	1.05	67.1	246.0	Nepateikti duomenys už 2020 m. Dėl susidariusios situacijos nevertiname rodiklių.	36.1
Socialinės rizikos šeimų sk. 1000 gyv. (2018)	⬇	1.8	68	2.0	0.55	3.3	8.5	Nepateikti duomenys už 2020 m. Dėl susidariusios situacijos nevertiname rodiklių.	0.3
Ilgalaikio nedarbo lygis, darbo jėgos %	➔	0.7	167	0.4	0.27	2.6	6.6		0.7
Gyv. skaičiaus pokytis 1000 gyv.	⬇	-2.7	-102	-0.6	-4.50	0.6	-26.8		41.1
1.2. Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu									
Mirt. nuo išorinių priežasčių (V00-Y98) 100 000 gyv.	⬇	74.9	28	70.1	0.84	89.7	259.1		24.7
SMR nuo išorinių priežasčių (V00-Y98) 100 000 gyv.	⬇	74.4	28	70.0	0.86	87.0	210.6		23.5
Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, sk. 1000 moksl.	⬆	208.9	973	170.5	0.97	216.1	446.8		70.2
Socialinės pašalpos gavėjų sk. 1000 gyv.	⬇	15.2	569	14.8	0.76	20.1	65.3		2.0
Serg. tuberkulioze (A15-A19) 10 000 gyv. (TB registro duomenys)	⬇	1.3	5	3.5	0.62	2.1	8.3		0.0

Sergamumas tuberkuloze (+ recidyvai) (A15-A19) 10 000 gyv. (TB registro duomenys)	↓	1.3	5	3.6	0.52	2.5	9.7		0.0
2 tikslas. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką									
2.1. Kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą									
Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe, sk. 10 000 gyv.	→	0.9	2	0.6	0.90	1.0	3.5		0.0
Traumų dėl nukritimų (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje sk. 10 000 gyv.	↓	130.6	98	147.7	1.06	123.1	167.4		41.1
Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, sk. 10 000 gyv.	→	53.0	121	64.7	1.01	52.7	120.8		37.7
Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) asmenų skaičius 10 000 gyv. (ULAC duom.)	↓	8.0	30	50.3	0.87	9.2	27.7		0.0
2.2. Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį									
Mirt. nuo paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.	↑	10.7	4	6.2	2.14	5.0	27.9		0.0
SMR nuo paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.	↑	11.2	4	6.3	2.29	4.9	23.5		0.0
Mirt. nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.	↑	13.4	5	7.1	0.76	17.7	84.0		0.0
SMR nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.	↑	12.1	5	6.5	0.71	17.1	59.8		0.0
2.3. Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių									
Mirt. transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.	→	13.4	5	13.3	1.74	7.7	27.9		0.0
SMR transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.	↑	13.9	5	13.8	1.83	7.6	29.4		0.0
Pėsčiųjų mirt. nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.	↓	2.7	1	1.8	1.23	2.2	11.5		0.0
Pėsčiųjų standartizuotas mirtingumas nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.	↓	3.7	1	2.0	1.76	2.1	10.1		0.0
Traumų dėl transporto įvykių (V00-V99) sk. 10 000 gyv.	↑	6.2	23	7.0	1.00	6.2	13.8		0.0
2.4. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą									
Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km	↑	173.0	173	162.4	0.19	896.0	29239.0		16.0
Viešai tiekiamo geriamojo vandens prieinamumas vartotojams (proc.)		71.80							
Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams (proc.)		64,03							
3 tikslas. Formuoti sveiką gyvenimą ir jos kultūrą									
3.1. Sumažinti alk. gėrimų, tabako, neteisėtą narkotinių ir psich. medžiagų vartojimą ir prieinamumą									
Mirt. nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	↓	2.7	1	0.9	1.23	2.2	11.0		0.0

SMR nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	↓	3.4	1	1.1	1.48	2.3	17.7		0.0
Mirt. nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	↓	5.4	2	3.6	0.25	21.8	69.5		0.0
SMR nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	↓	4.4	2	3.4	0.21	20.9	71.4		0.0
Nusikalstamos veikos, susijusios su narkotikais 100 000 gyv.	↓	8.0	8	9.8	0.11	76.1	620.1		0.0
Gyv. sk., tenkantis 1 tabako licencijai	→	244.3	37374	252.0	1.22	199.8	71.5		380.6
Gyv. sk., tenkantis 1 alkoholio licencijai	→	204.2	37374	220.4	1.18	172.6	43.2		345.5
3.2. Skatinti sveikos mitybos įpročius									
Kūdikių, žindytų išimtinai krūtimi iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.) (2019)	↑	28.5	99	23.0	0.57	37.8	6.6	Nepateikti duomenys už 2020 m. Dėl susidariusios situacijos nevertiname rodiklių.	62.1
4 tikslas. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius									
4.1. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais									
Išvengiamų hospitalizacijų (IH) sk. 1 000 gyv.	↓	28.0	1046	40.8	1.33	21.1	38.1		7.8
IH dėl cukrinio diabeto sk. 18+ m. 1 000 gyv.	↓	3.7	111	5.6	0.71	5.2	8.6		1.7
4.2. Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą									
Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, sk. (2019)	→	2.3	179	2.6	1.53	1.7	1.1	Nepateikti duomenys už 2020 m. Dėl susidariusios situacijos nevertiname rodiklių.	6.0
Šeimos gydytojų sk. 10 000 gyv. (2019)	→	8.0	30	7.3	1.04	7.2	2.5	Nepateikti duomenys už 2020 m. Dėl susidariusios situacijos nevertiname rodiklių.	13.8
Apsilankymų pas gydytojus sk. 1 gyv.	→	7.6	284705	7.9	0.95	8.0	10.1		5.8
Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) (visi) 10 000 gyv. (TB registro duomenys)	↓	0.3	1	0.7	0.75	0.4	2.4		0.0
Serg. vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) 10 000 gyv. (TB registro duomenys)	→	0.3	1	0.4	1.50	0.2	2.1		0.0
Serg. ŽIV ir LPL (B20-B24, Z21, A50-A54, A56) 10 000 gyv. (ULAC duomenys)	↓	0.3	1	0.4	0.20	1.5	4.2		0.0
4.3. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą									
Kūdikių mirtingumas 1000 gyvų gimusių	—	0.0	0	0.9	0.00	2.8	18.8		0.0
2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepijimo apimtys, %	↓	84.0	304	85.8	0.93	90.1	80.1		100.0
1 m. vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomielitito, Haemophilus influenzae B skiepijimo apimtys (3 dozės), %	→	90.1	319	89.0	0.99	91.3	49.2		100.0

Vaikų (6-14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, %	↓	11.0	342	23.1	1.13	9.7	0.9		37.8
Vaikų (7-17 m.), neturinčių ęduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)	→	26.4	748	27.1	1.25	21.1	7.4		33.5
Paauglių (15-17 m.) gimdymų sk. 1000 15-17 m. moterų	↑	3.5	2	2.9	1.21	2.9	15.0		0.0
4.4. Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę									
Mirt. nuo kraujotakos sist. ligų (I00-I99) 100 000 gyv.	→	786.6	294	781.3	0.96	820.8	1563.7		362.5
SMR nuo kraujotakos sist. ligų (I00-I99) 100 000 gyv.	→	775.5	294	776.7	0.98	795.2	1219.3		577.5
Mirt. nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.	→	283.6	106	290.3	0.97	293.7	470.9		200.4
SMR nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.	→	278.1	106	280.5	1.00	278.2	359.7		215.6
Mirt. nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv	↓	120.4	45	141.2	0.64	187.0	562.8		27.9
SMR nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv	↓	118.7	45	138.7	0.66	179.2	446.1		49.4
Serg. II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.	↓	43.3	162	53.4	0.86	50.4	99.6		22.1
Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bęgyje dalyvavusi krūties vęžio programoje	→	31.5	1815	34.1	0.69	45.7	15.2		57.4
Tikslinės populiacijos dalis %, 3 metų bęgyje dalyvavusi gimdos kaklelio programoje	→	48.1	4126	51.7	0.92	52.1	28.1		74.7
Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bęgyje dalyvavusi storosios žarnos vęžio programoje	↓	37.6	4614	43.7	0.78	48.3	21.7		65.4
Tikslinės populiacijos dalis %, dalyvavusi ŠKL programoje	↓	28.7	2411	39.5	0.81	35.6	15.1		58.8

1 lentelė. 2020 Kretingos r. savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis

Šaltinis. Higienos instituto visuomenės sveikatos stebėjimo informacinė sistema sveikstat.hi.lt

PASTABA: vertinant rodiklių profilį pasirinkta vertinti srities reikšmes.

Atsižvelgiant į Lietuvos sveikatos strategijos (LSS) **1 tikslą – sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį**, ir išskeltus uždavinius tikslui pasiekti bei remiantis 1 lentelėje pateiktomis rodiklių reikšmėmis, matoma, kad:

1.1. Uždavinio „**sumažinti skurdo lygį ir nedarbą**“ rodikliai Kretingos raj. savivaldybėje yra dvejopi: **Savižudybių sk. 100 000 gyv., SMR nuo tyčinio savęs žalojimo 100 000 gyv., Ilgalaikio nedarbo lygis, darbo jėgos %, gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyv.** yra geresnis rodiklis nei Lietuvos vidurkis ir patenka į žalias zonas, tačiau **Bandymų žudytis skaičius 100 000 gyv.** atitinka Lietuvos rodiklių vidurkį ir pateka į geltonąją zoną.

1.2. Analizuojant uždavinio „**sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenės lygiu**“ įgyvendinimą atspindinčius rodiklius, visi 5 iš 5 rodiklių yra geresni už Lietuvos vidurkį.

2 tikslu „**Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką**“ įgyvendinti numatyti 4 uždaviniai:

2.1. Vertinant uždavinio „*Kurti saugias darbo ir sveikas buities sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą*“ įgyvendinimą, rodikliai nėra nutolę nuo Lietuvos vidurkio, išskyrus *traumų dėl nukritimų 65+ m. amžiaus grupėje* rodiklį – jis yra žemesnis nei Lietuvos rodiklis ir patenka į raudoną zoną.

2.2. Uždavinio „*Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį*“ rodikliai buvo blogesni arba ženkliai nesiskyrė už Lietuvos vidurkį. *Mirtingumas nuo paskendimo* patenka į raudonąją zoną.

2.3. Uždavinio „*Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių*“ įvertinus numatytus 5 rodiklius pagal santykį Kretingos r. savivaldybė/Lietuva, 2 rodikliai pateko į raudoną zoną, o likusieji rodikliai į geltoną zoną. 2020 m. Kretingos r. savivaldybėje rodiklis *SMR transporto įvykiuose bei pėsčiųjų standartizuotas mirtingumas nuo transporto įvykių* yra prastesnis nei Lietuvos vidurkis.

2.4. Uždavinio „*Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą*“ įgyvendinimui matuoti yra numatyti 3 rodikliai. 2020 m. Kretingos r. savivaldybėje 1 kv. km. teko 173,0 kg į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų. Lietuvoje 2020 m. į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmesta 896,0 kg teršalų, tenkančių 1 kvadratiniam kilometrui. Miestuose oro užterštumui didžiausią įtaką turi mobilių šaltinių (kelių transporto) bei stacionarių taršos šaltinių į atmosferą išmetami teršalai. Oro užterštumas antropogeninės kilmės teršalais priklauso ne tik nuo išmetimų dydžio, bet ir nuo to, ar jie kaupsis išmetimo vietoje, ar bus išsklaidyti didesnėje erdvėje. Todėl oro kokybei didelę įtaką turi meteorologinės sąlygos, teršiančių medžiagų sklaidos dinamiškumas, taršos šaltinių pobūdis, bendra foninė būklė. Kretingos r. savivaldybėje rodiklio *Viešai tiekiamo geriamo vandens prieinamumas vartotojams proc.* reikšmė – 71,80 %, rodiklio *Buitinių nuotekų tvarkymo prieinamumas vartotojams proc.* – 64,03 %.

3 tikslui „*Formuoti sveiką gyvenimą ir jos kultūrą*“ numatyti 2 uždaviniai, kurių įgyvendinimą atspindi 8 rodikliai:

3.1. Uždavinio „*Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą*“ 3 iš 7 rodiklių nepateko į žalią zoną. *Gyventojų skaičius tenkantis 1 alkoholio licencijai* – geltonojoje zonoje su rodikliu – 204,2, Lietuvos rodiklis – 172,6. Raudonojoje zonoje atsidūrė dėl mirtingumo nuo narkotikų sąlygotų priežasčių, bei SMR nuo narkotikų sąlygotų priežasčių.

3.2. Uždavinio „*Skatinti sveikos mitybos įpročius*“ įgyvendinimui matuoti yra numatytas vienas rodiklis. Higienos instituto pateiktais preliminariais duomenimis, 2020 m. Kretingos r. savivaldybėje 99 kūdikiai buvo išimtinai žindyti iki 6 mėn. amžiaus, Kretingos r. savivaldybės rodiklis (28,5 proc.) lyginant su Lietuvos rodikliu (37,0 proc.) yra mažesnis, todėl ji patenka į geltonąją zoną.

4 tikslas – *užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius*, kuriam pasiekti iškelti uždaviniai:

4.1. Uždavinio „*Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais*“ įgyvendinimui matuoti numatyti 2 rodikliai. *Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1000 gyv.* Kretingos r. savivaldybėje yra 28,0, tai sudaro 1046 atvejus. Lietuvos vidurkis – 21,1/1000 gyv. ir patenka į raudoną zoną.

4.2. Uždavinio „*Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą*“ įgyvendinimui matuoti yra numatyti 6 rodikliai. Įvertinus šiuos rodiklius pagal santykį: Kretingos r. savivaldybės rodikliai ženkliai nesiskyrė nuo Lietuvos vidurkio, HI (higienos instituto) pateiktais preliminariais duomenimis rodiklis *šeimoms gydytojų skaičius 10 000 gyv., apsilankymų pas gydytojus sk. 1 gyv., bei sergamumas ŽIV iri LPL* patenka į žalią zoną.

4.3. Uždavinio „*Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą*“ įgyvendinimui 3 rodikliai, tai *kūdikių mirtingumas 1000 gyvų gimusių ir vaikų, neturinčių eduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.); vaikų (7-17 m.) neturinčių eduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)* pateko į geriausių rodiklių zoną. 2 rodikliai į prasčiausių zoną: *2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepavimo apimtys siekė 84,0 proc. Kretingos r. savivaldybėje, o Lietuvos vidurkis siekia 90,1 proc. Ir 1 m. vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomieliito, Haemophilus influenzae B skiepavimo apimtys (3 dozės)* Kretingos r. savivaldybėje siekia 90,1 proc., kai tuo tarpu Lietuvos vidurkis – 91,3 proc.

4.4. Uždavinio „*Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę*“ įgyvendinimui matuoti yra numatyti 8 rodikliai. Įvertinus šiuos rodiklius pagal santykį: Kretingos r. savivaldybė/Lietuva – 4 rodikliai patenka į prasčiausių rodiklių grupę (raudonoji zona). 2020 m. rodiklio *Tikslinės populiacijos dalis proc., 2 metų bėgyje dalyvavusi krūties vėžio* programoje siekė 31,5 proc., Lietuvos vidurkis siekia 45,7 proc., tikslinės populiacijos dalis proc., taip pat rodiklis *Tikslinės populiacijos dalis proc., 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio programoje* siekė 48,1 proc., Lietuvos rodiklis – 52,1 proc., *Tikslinės populiacijos dalis proc. 2 metų bėgyje dalyvavusi storosios žarnos vėžio programoje* siekė 37,6 proc., Lietuvos vidurkis 48,3 proc.; *Tikslinės populiacijos dalis proc. dalyvavusi ŠKL* programoje – 28,7 proc., Lietuvos vidurkis – 35,6 proc.

Remiantis 1 lentelėje pateiktais rodikliais ir įvertinus Kretingos r. savivaldybės rodiklio santykį su Lietuvos vidurkiu, vertinant sritį, matoma, jog:

1. 23 rodiklių reikšmės yra geresnės už Lietuvos vidurkį (žalioji zona):

- ✓ Išvengiamas mirtingumas proc.;
- ✓ Savižudybių sk. (X60-X84) 100 000 gyv.;
- ✓ SMR nuo tyčinio savęs žalojimo (X60-X84) 100 000 gyv.;
- ✓ Bandymų žudytis skaičius (X60-X64, X66-X84) 100 000 gyventojų;
- ✓ Ilgalaikio nedarbo lygis, darbo jėgos proc.;
- ✓ Socialinės pašalpos gavėjų sk. 1000 gyv.;
- ✓ Mirtingumas nuo išorinių priežasčių (V00-Y98) 100 000 gyv.;
- ✓ SMR nuo išorinių priežasčių (V00-Y98) 100 000 gyv.;
- ✓ Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, sk. 1000 moksl.;
- ✓ Sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 10 000 gyv.;
- ✓ Sergamumas tuberkulioze + recidyvai (A15-A19) 10 000 gyv.;
- ✓ Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) asmenų skaičius 10 000 gyv.;
- ✓ Mirtingumas nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.;
- ✓ Standartinis mirtingumas nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.;
- ✓ Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km.;
- ✓ Mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.;
- ✓ Standartinis mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.;
- ✓ Gyventojų skaičius, tenkantis 1 tabako licencijai;
- ✓ Gyventojų skaičius, tenkantis 1 alkoholio licencijai;
- ✓ IH dėl cukrinio diabeto sk. 18+ m. 1000 gyv.;
- ✓ Apsilankymų pas gydytojus skaičius 1 gyv.;
- ✓ Serg. ŽIV ir LPL (B20-B24, Z21, A50-A54, A56) 10 000 gyv.;
- ✓ Kūdikių mirtingumas 1000 gyvų gimusių;
- ✓ Vaikų (6-14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, proc.;
- ✓ Vaikų, neturinčių ęduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis proc.;
- ✓ Mirt. nuo kraujotakos sist. ligų (I00-I99) 100 000 gyv.;
- ✓ SMR nuo kraujotakos sist. ligų (I00-I99) 100 000 gyv.;
- ✓ Mirt. nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.;
- ✓ SMR nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.;
- ✓ Mirt. nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.;
- ✓ SMR nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.;
- ✓ Serg. II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.

2. 13 rodiklių reikšmės yra prastesnės nei Lietuvos vidurkis (raudonoji zona):

- ✓ Gyv. skaičiaus pokytis 1000 gyv.;
- ✓ Traumų dėl nukritimų (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje sk. 10 000 gyv.;
- ✓ Mirt. nuo paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.;
- ✓ SMR nuo paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.;
- ✓ Mirt. transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.;
- ✓ SMR transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.;
- ✓ Pėsčiųjų standartizuotas mirtingumas nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.;
- ✓ SMR nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.;
- ✓ Mirt. nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.;
- ✓ Nusikalstamos veikos susijusios su narkotikais 100 000 gyv.;
- ✓ Išvengiamų hospitalizacijų (IH) sk. 1 000 gyv.;
- ✓ 2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepavimo apimtys proc.;
- ✓ 1 m. vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomieliito, Haemophilus influenzae B skiepavimo apimtys (3 dozės), proc.;
- ✓ Tikslinės populiacijos dalis proc, 2 metų bėgyje dalyvavusi krūtų vėžio programoje;
- ✓ Tikslinės populiacijos dalis proc, 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio programoje;
- ✓ Tikslinės populiacijos dalis proc, 2 metų bėgyje dalyvavusi storosios žarnos vėžio programoje;
- ✓ Tikslinės populiacijos dalis proc, dalyvavusi ŠKL programoje.

8 rodikliai patenka į Lietuvos vidurkį atitinkančią kvintilijų grupę (geltonąją zoną).

PASTABA: 5 rodikliai nevertinti ir neįtraukti į 2020 metų ataskaitos vertinimo rodiklius dėl neatnaujintų ar nepateiktų duomenų iš atsakingų institucijų. Taip pat 2 rodikliai Kretingos rajono savivaldybėje (viešai tiekiamo geriamojo vandens prieinamumas vartotojams, bei nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams) neįtraukti vertinant srities reikšmę. Duomenys gauti iš UAB Kretingos vandenys.

3. SPECIALIOJI DALIS

3.1. Prioritetinių sričių identifikavimas

Detaliai analizuoti, kaip prioritetinės Kretingos rajono savivaldybės gyventojų sveikatos problemos buvo pasirinktos trys reikšmės, kurios labiausiai atspindi rajono probleminių visuomenės sveikatos sričių sąrašą:

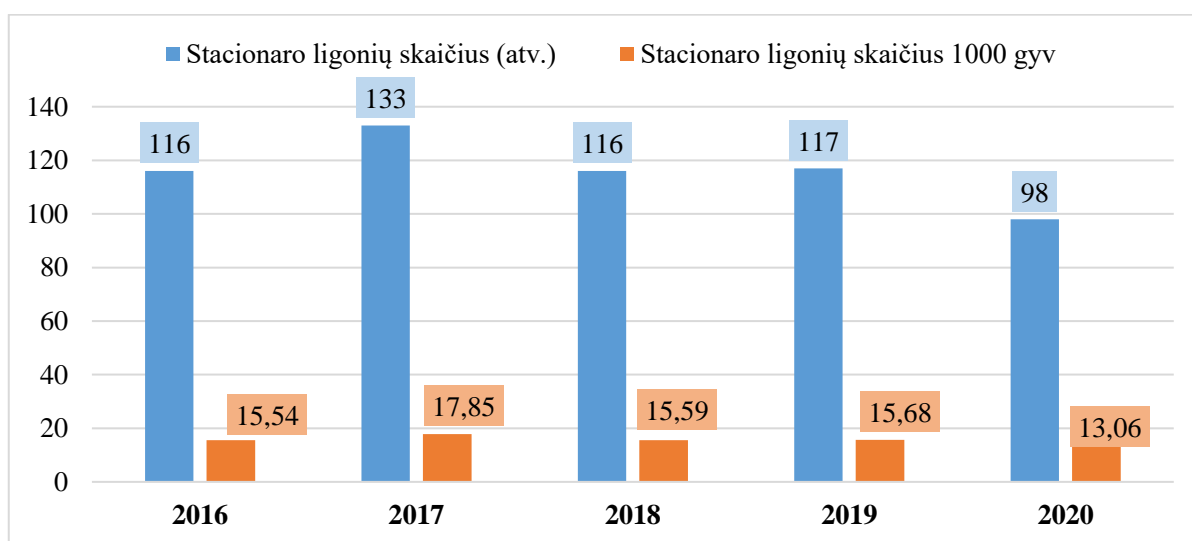
1. Traumų dėl nukritimų (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje skaičius 10 000 gyventojų.
2. 1 m. vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomiellito, Haemophilus influenzae B skiepavimo apimtys (3 dozės).
3. 2 metų vaikų tymų, epiderminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepavimo apimtys proc.

3.1.1. Traumų dėl nukritimų (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje skaičius 10 000 gyventojų

Pagyvenę žmonės yra tarp pažeidžiamiausių visuomenės grupių, tad jų sveikatos ir saugos klausimams turi būti skiriamas didesnis dėmesys. 2020 metais **Lietuvos rodiklis 123,1/10 000 gyv.**, o **Kretingos rajono rodiklis 130,6/10 000 gyv.** – 98 atvejai (16 pav.). Ši problema savivaldybėje yra tęstinė. 2017 metais atvejų skaičius buvo 133 atvejai ir buvome raudonoje zonoje, 2018 metais šis rodiklis atitiko Lietuvos vidurkį ir 2019 metais vėl patekome į raudonąją zoną – 117 atvejų.

Atliktais moksliniais tyrimais nustatyta, kad dažniausiai pagyvenę žmonės nukrenta ryte ir vakare. Krenta užkliuvę už kliūties, paslydę ant šlapių, slidžių grindų, praradę pusiausvyrą eidami lygiu pagrindu. Pagyvenusio amžiaus žmonių nuolat vartoja vaistus ir turi regėjimo sutrikimų, kaulų – raumenų sistemos problemų ir klausos sutrikimų. Patirtos traumos sukelia mirtinas komplikacijas.

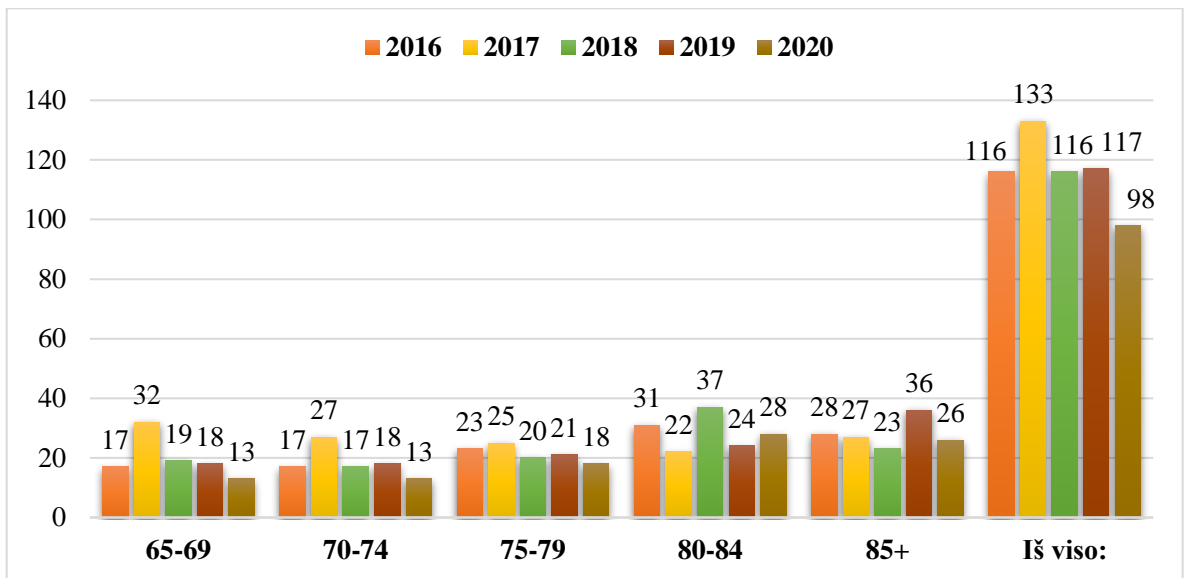
Dažniausiai pagyvenę žmonės nukrenta namų aplinkoje (kambarielyje, vonios patalpoje, koridoriuje, laiptų laiptinėje, virtuvėje). Nukritimų veiksniai yra vidiniai ir išoriniai. Išoriniai rizikos veiksniai yra nesaugi aplinka, netinkama apranga, pagalbinių priemonių stoka. Taip pat per mažai skiriama dėmesio mankštai, fizinio aktyvumo veikloms, kad ir pasivaikščiojimams. Fizinis aktyvumas didina išsvermę, jėgą, pusiausvyrą, didina kaulų tankį. Fiziškai aktyvūs žmonės geriau jaučiasi, ir judėjimo nauda neabejotina traumų prevencijai.

16 pav. Stacionare gydytų ligonių susižalojus dėl nukritimų 65+ skaičius (W00-W19) Kretingos r. savivaldybėje 2016-2020 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

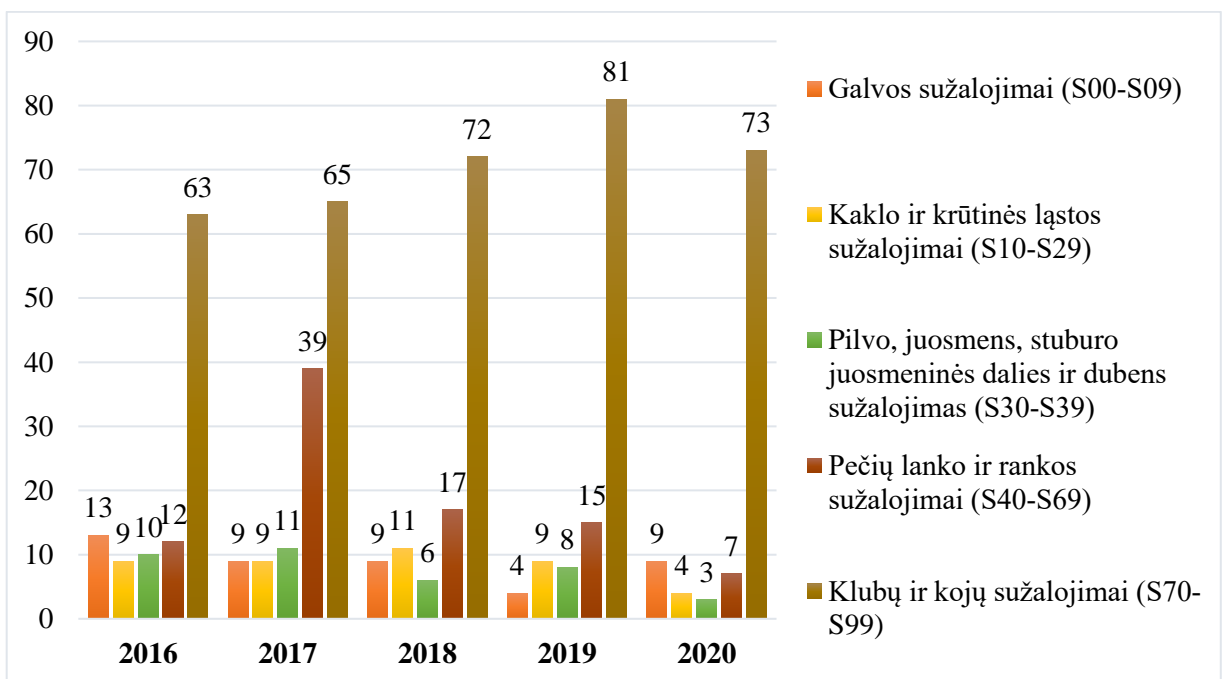

17. pav. Stacionare gydytų ligonių susižalojus dėl nukritimų 65+ skaičius (W00-W19) pagal amžiaus grupes Kretingos r. savivaldybėje 2016-2020 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Vertinant nukritimų atvejus pagal amžiaus grupes, didesnė traumų dalis atitenka 80-84 metų ir 85+ amžiaus grupei. 2016-2020 m. Kretingos r. savivaldybės 65 m. ir vyresnio amžiaus asmenys daugiausia patyrė klubų ir kojų sužalojimus (S70-S99), dėl kurių buvo gydomi stacionare (17-18 pav.).

18 pav. Stacionare gydytų ligonių susižalojus dėl nukritimų 65+ skaičius (W00-W19) pagal klinikinės traumos pavadinimą Kretingos r. savivaldybėje 2016-2020 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

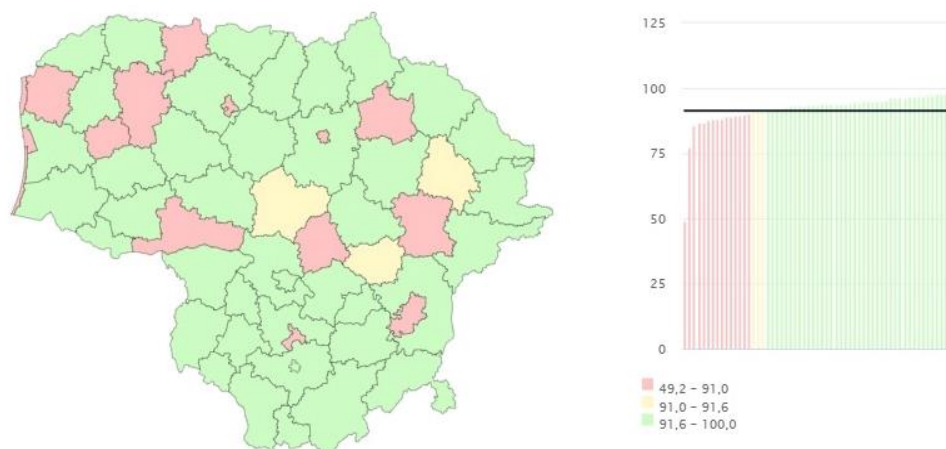
3.1.2. 1 m. vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomiélito, Haemophilus influenzae B skiepijimo apimtys (3 dozės) proc.

Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) duomenimis, dėl nepalankios SARS-CoV-2 epidemiologinės situacijos pasaulyje sutriko Nacionalinių skiepijimo programų įgyvendinimas daugelyje pasaulio šalių. Manoma, kad ši situacija gali paveikti apie 80 milijonų vaikų iki 1 metų sveikatą. Todėl milijonams vaikų kyla rizika susirgti tokiais ligomis kaip difterija, tymai ir poliomiélitas.

Nacionalinio visuomenės sveikatos centro duomenimis, dėl pandemijos Lietuvoje 2020 m. taip pat dalis kūdikių ir vaikų liko nepaskiepyti pagal vaikų profilaktinių skiepijimų kalendorių. Paskiepyta mažiau nuo tuberkuliozės, nuo hepatito B. Toks skiepijimo apimčių sumažėjimas dažniausiai tiesiogiai atspindi sergamumo statistikoje.

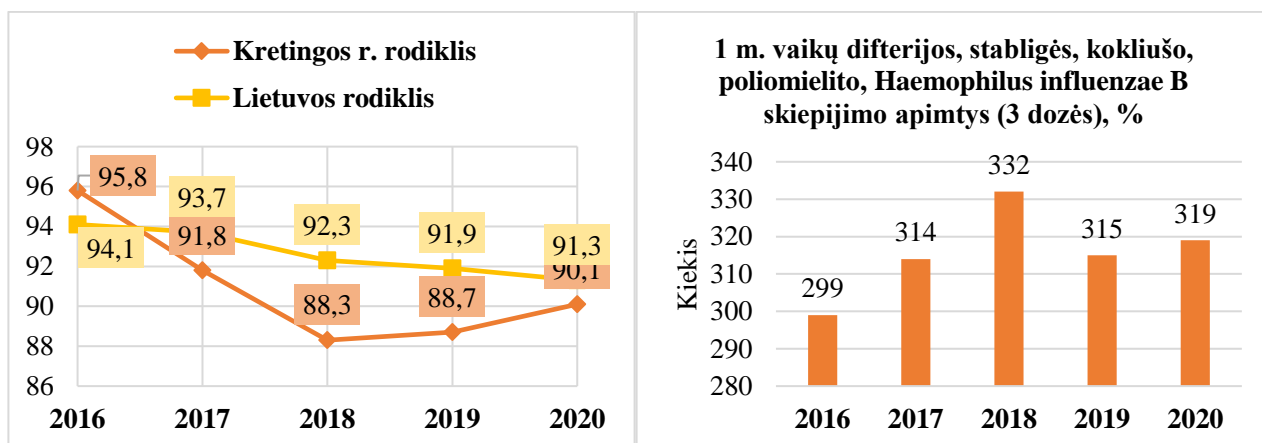
Ši mažėjanti vaikų skiepijimo tendencija Kretingos r. savivaldybėje stebima nuo 2017 m. Kadangi neatitinkame Lietuvos vidurkio 2020 m. (Lietuvos rodiklis 91,3/Savivaldybės rodiklis 90,1) – esame raudonojoje zonoje (19-20-21 pav.).

1 m. vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomiélito, Haemophilus influenzae B skiepijimo apimtys (3 dozės), % Metai: 2020 Gini: 0.03

19 pav. 1 metų amžiaus vaikų DTP (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina), poliomiélito ir B tipo Haemophilus influenzae infekcijos skiepijimo apimčių (3 dozės), proc. rodikliai Lietuvoje.

Šaltinis. Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras

20-21 pav. 1 metų amžiaus vaikų DTP (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina), poliomiélito ir B tipo Haemophilus influenzae infekcijos skiepijimo apimčių (3 dozės), proc. rodiklis Kretingos r. savivaldybėje

Šaltinis. Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras

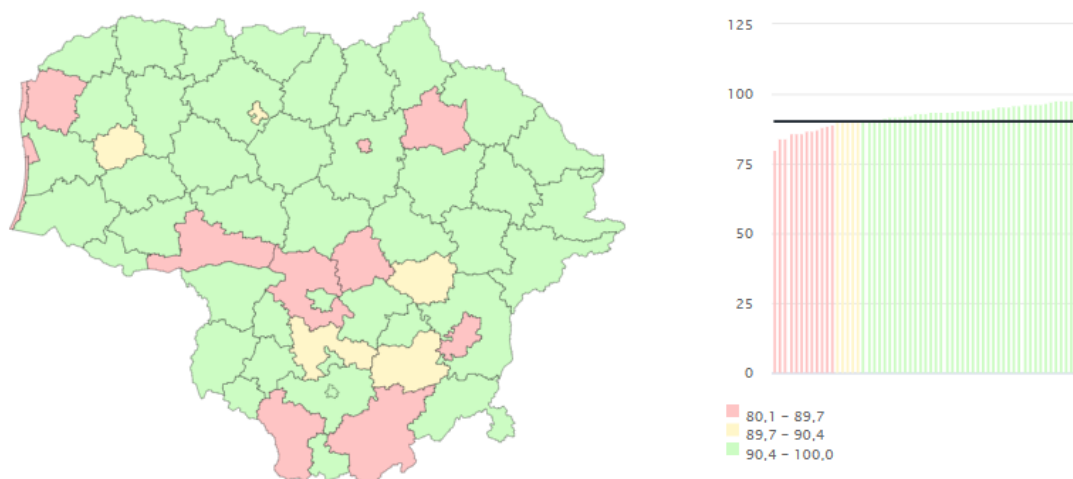
3.1.3. 2 metų vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepavimo apimtys proc.

Vaikų skiepavimų apimtys pastaraisiais metais mažėjo ir daugeliu pagrindinių rodiklių nesiekia rekomenduojamą 95 proc.

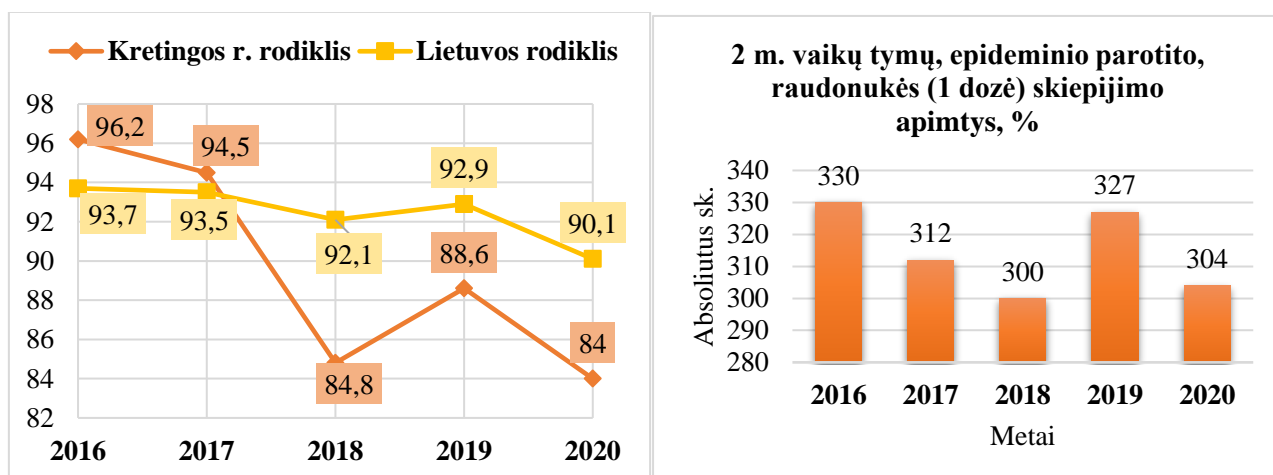
Sumažėjo ir paskiepytų dvimečių bei septynmečių vaikų nuo tymų, epideminio parotito ir raudonukės. Siekiant, kad būtų valdomas tymų virusas, svarbu paskiepyti 95 proc. populiacijos, tačiau 2020 m. Lietuvoje buvo paskiepyta tik 90,11 proc. dvimečių vaikų. Lietuvoje nepaskiepyti liko 2648 vaikai. Ši mažėjanti vaikų skiepavimo tendencija Kretingos r. savivaldybėje stebima nuo 2018 m.

Kadangi neatitinkame Lietuvos vidurkio 2020 m. (Lietuvos rodiklis 90,1/Savivaldybės rodiklis 81,0) – esame raudonojoje zonoje (22-23-24 pav.).

2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepavimo apimtys, % Metai: 2020 Gini: 0.02

22 pav. 2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepavimo apimtys, proc. rodiklis
Šaltinis. Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras

23-24 pav. 2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepavimo apimtys, proc. rodiklis
Šaltinis. Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras

Laiku nepaskiepijus vaikų nuo vakcinomis valdomų ligų, pavojus kyla ne tik jų sveikatai, tačiau ir visai visuomenei. Kuo daugiau žmonių lieka nepaskiepyti, tuo didesnė tikimybė, kad ligos išplis, kils protrūkliai. Svarbu žinoti, kad planinis skiepavimas karantino bei pandemijos laikotarpiu nėra atidėtas. Nepaisant to, kad sergamumas nuo skiepiamų ligų ženkliai sumažėjęs ir fiksuojami tik pavieniai atvejai ar visai neregistruojami tie ligos sukėlėjai, tačiau tai nereiškia, kad jų nėra ar jie išnykę. Žmonėms esant aktyviems, keliaujant po pasaulį, didėja rizika užsikrėsti. Ypač tiems, kurie yra neskiepyti arba nepaskiepyti visomis reikiamomis dozėmis, arba yra paskiepyti, tačiau laiku neatnaujinę skiepo. Esant pakankamai imliai žmonių grupei populiacijoje yra puikios sąlygos toms infekcijoms plisti. Kuo mažesnės skiepavimo apimtys, tuo daugiau imlių asmenų yra visuomenėje.

IŠVADOS

1. Gyventojų skaičius Kretingos r. savivaldybėje nuo 2012 metų tolygiai mažėja. Per 10 metų gyventojų skaičius sumažėjo 3557 gyventojais t.y. 9,53 %.
2. Kretingos r. savivaldybės kasmet natūralios gyventojų kaitos rodiklis yra neigiamas, kadangi gimstamumas yra žymiai mažesnis negu mirtingumas. Ir stebimas gyventojų senėjimas visoje Lietuvoje.
3. Per 10 metų įvertinus gyventojų pasiskirstymą pagal amžiaus grupes, nuo 2011 m. iki 2021 m. stebimas gyventojų senėjimas.
4. Pagal gyvenamąją vietą (mieste/kaime) – nuo 2017 m. daugiau gyventojų gyvena kaime negu mieste.
5. Daugiausiai gyventojai miršta nuo kraujotakos sistemos ligų bei piktybinių navikų.
6. Didžiausia procentinė dalis atitenka darbingo amžiaus gyventojams (15-64 m.) – 61%, pensinio amžiaus gyventojai (65 m. ir vyresni) – 22%, vaikai (0-15 m.) – 17%.
7. Taip pat pasikartojanti problema – savivaldybės gyventojų susižalojimų dėl nukritimo atvejų skaičius (W00-W19) 65+m. amžiaus grupėje 100 000 gyventojų. Vis patenkame į blogiausių rodiklių grupę (raudonoji zona). Ir šią problemą būtų galima sieti su gyventojų senėjimo problema.
8. 2020 m. į geriausių rodiklių grupę (žalioji zona) pateko 31 rodiklis, blogiausių (raudonoji zona) – 16 rodiklių.
9. Nors Kretingos r. savivaldybėje asmens sveikatos priežiūros įstaigose informavimo paslauga dėl prevencinių programų auga, lyginant savivaldybės santykį su Lietuvos vidurkiu, situacija rodo, kad dar nepakankama dalis savivaldybės gyventojų dalyvauja prevencinių programų, apmokamų iš privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų finansavimo programoje.
10. 2020 m. geriausiai Kretingos r. savivaldybei sekėsi įgyvendinti pirmąjį Lietuvos sveikatos programos tikslą „Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį“.
11. Mirtingumas didėjo beveik nuo visų mirties priežasčių. Lietuvoje 5,2 proc. visų mirusiųjų sudarė mirtys nuo COVID-19, Kretingos r. sav. – 9,01 proc.
12. 2020 metais Kretingos rajone imigravo 343 asmenys, emigravo – 217. Nuo 2019 m. stebimas didesnis imigruojančių asmenų skaičius, negu emigruojančių.
13. 2020 m. dėl COVID-19 pandemijos apribojus kai kurių sveikatos paslaugų teikimą bei gyventojų baimės dažniau lankytis sveikatos priežiūros įstaigose sumažėjo užregistruotų ligų skaičius. Todėl 2020 m. duomenys atsargiai lyginami su ankstesnių metų duomenimis.
14. 2020 m. dėl COVID-19 pandemijos tikslinės populiacijos dalis dalyvaujanti programose sumažėjo. Daugiausiai sumažėjo dalyvavimas širdies kraujagyslių ligų didelės rizikos grupės prevencijos programoje, storosios žarnos vėžio, krūties vėžio prevencijos programoje.

REKOMENDACIJOS

Siekiant, kad gerėtų Kretingos rajono savivaldybės gyventojų sveikata, gyventų daugiau sveikų, darbingų žmonių, būtinas tarpsektorinis bendradarbiavimas, ne tik sveikatos, bet ir pačių gyventojų motyvacija, aktyvesnis dalyvavimas veiklose.

Traumų dėl nukritimų 65+ m. amžiaus grupėje mažinti:

Kretingos rajono savivaldybės administracijai:

- ✓ Šaltuoju metų laiku užtikrinti kokybišką ir nuolatinę šaligatvių priežiūrą;
- ✓ Užtikrinti gatvių apšvietimą tamsiu paros metu;

Kretingos rajono įstaigoms ir organizacijoms:

- ✓ Šaltuoju metų laiku užtikrinti kokybišką ir nuolatinę laiptų ir kitų paviršių priežiūrą; prie laiptų įrengti turėklus.

Specialistams:

- ✓ Organizuoti mokymus, informacijos sklaidą pagyvenusiems asmenims bei jų artimiesiems nukritimų (griuvimų) prevencijos temomis;
- ✓ Vykdyti įvairias fizinio aktyvumo priemones, galinčias sumažinti vyresnių žmonių kritimų ir su jais susijusių traumų skaičių;
- ✓ Didinti gyventojų informuotumą apie namuose galimų patirti traumų pavojų ir saugią aplinką namuose.

1 m. vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomiélito, Haemophilus influenzae B bei 2 metų vaikų tymų, epiderminio parotito, raudonukės skiepavimo apimčių didinimas:

Specialistams:

- ✓ Organizuoti informacijos sklaidą tėvams apie skiepavimo svarbą vaikų sveikatai, visuomenės sveikatai.
- ✓ Asmens sveikatos priežiūros įstaigoms labiau skatinti tėvus skiepyti vaikus pagal vaikų skiepavimo kalendorių. Suteikti tėvams būtinąją informaciją apie vakcinavimą ir kad Covid-19 pandemijos metu vaikų skiepavimas nėra sustabdytas.

Kretingos raj. sav. gyventojams:

- ✓ dalyvauti valstybės finansuojamose prevencinėse programose, siekiant padidinti ankstyvą ligų diagnostiką.
- ✓ Aktyviai dalyvauti Kretingos raj. sav. visuomenės sveikatos biuro organizuojamuose renginiuose.

Stebint ir analizuojant Kretingos rajono gyventojų sveikatos rodiklius, nuo 2016 metų sparčiai augo sergamumas II tipo cukriniu diabetu. Tai tęstinė problema savivaldybėje. Atsižvelgiant į šią II tipo cukriniu diabetu sergamumo augimo tendenciją buvo rekomenduojama steigti cukrinio diabeto komplikacijų prevencijos kabinetą. Kretingos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2019 m. lapkričio 26 d. įsakymu Nr. A1-1035 sudarytos komisijos 2019 m. gruodžio 17 d. posėdyje protokolo Nr. D8-3035, pagal Kretingos rajono savivaldybės administracijos ir Kretingos rajono savivaldybės viešosios įstaigos Kretingos ligoninės 2020-05-22 Sveikatinimo veiklos sutartį Nr. S1575-V14-61, vykdytos priemonės:

1. Įsigyti medicinos prietaisai ir priemonės teikti slaugytojo diabetologo paslaugoms sergantiems cukriniu diabetu.
2. Suteikta teisė teikti šias licencijuojamas asmens sveikatos priežiūros paslaugas: Sergančių cukriniu diabetu slauga.
3. Parengta sergančiųjų cukriniu diabetu mokymo programa.

Numatoma pradėti teikti šias paslaugas nuo 2022 metų sausio – vasario mėnesio.